

agroforestry
netwerk Nederland

Agroforestry en de herplantplicht

Voor agrarisch ondernemers

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Over deze factsheet

U bent agrarisch ondernemer en u bent van plan om met agroforestry te beginnen. Met het aanplanten van bomen op uw bedrijf krijgt u misschien te maken met de meld- en herbeplantingsplicht, beter bekend als de herplantplicht. In deze factsheet wordt uitgelegd wat dit precies inhoudt en wordt toegelicht welke mogelijkheden u heeft om uitgezonderd te worden.

Wat is agroforestry – 3

Wat verstaan we onder de herplantplicht – 4

Wat valt onder de herplantplicht – 5

Gevolgen herplantplicht – 6

Uitzonderingsmogelijkheden - 7

Disclaimer: deze factsheet is een vertaling van de meld- en herbeplantingsplicht voor agroforestry op landbouwgrond buiten de bebouwde kom waar geen rechten aan ontleend kunnen worden. Voor vragen of onduidelijkheden, kunt u altijd terecht bij uw provincie als bevoegd gezag. Voor houtopstanden binnen de bebouwde kom kunt u terecht bij de gemeente.

Kernpunten

- Lees u in over de meld- en herbeplantingsplicht voordat u met agroforestry begint. Daarmee voorkomt u verrassingen achteraf.
- Aanplant die alleen bestaat uit fruit- en notenbomen en struiken die voor vruchten worden geteeld, valt niet onder meld- en herbeplantingsplicht.
- De meld- en herbeplantingsplicht heeft geen invloed op de bestemming of functie van het perceel. Uw landbouwgrond zal **nooit** zo maar een andere bestemming of functie krijgen door de aanplant van een agroforestry systeem.
- Provincies zijn bevoegd om een ontheffing voor de meld- en herbeplantingsplicht te verlenen. Of provincies een ontheffing voor agroforestry verlenen verschilt per provincie.

Wat is agroforestry?

Agroforestry of boslandbouw is in het Nationaal Strategisch Plan (NSP) gedefinieerd als een teeltsysteem waarbij bomen en struiken bewust worden gecombineerd met veehouderij, akkerbouw en/of groenteteelt op hetzelfde perceel.

De houtige gewassen kunnen voor meerdere doeleinden geplant worden, bijvoorbeeld voor de productie van fruit, veevoer of hout. Doordat er voor meerdere doeleinden geplant kan worden, bestaan er ook veel verschillende agroforestry systemen (zie afbeelding).

Zo kan een boomgaard beschutting bieden voor koeien, zorgen wilgen voor schuilmogelijkheden in een kippenuitloop en passen notenbomen in stroken tussen verschillende akkerbouwgewassen. Ook een voedselbos is een vorm van agroforestry waarin een diversiteit aan houtige gewassen worden gecombineerd.

Agroforestry als vorm van landbouw levert daarnaast een diversiteit aan maatschappelijke diensten. Zo wordt koolstof opgeslagen in hout en bodem, verbetert het watervasthoudend vermogen van de bodem, wordt uitspoeling van nutriënten verminderd en verbetert de biodiversiteit en daarmee de natuurlijke plaagbestrijding waardoor er minder middelen gebruikt hoeven te worden.

Wat verstaan we onder de herplantplicht?

Om het areaal bos in Nederland in stand te houden zijn bepaalde houtopstanden beschermd met wat bekend staat als de herplantplicht. Deze verwijst naar de plicht om het vellen van een houtopstand te melden (meldplicht) en deze te herbeplanten op hetzelfde perceel binnen drie jaar na velling (herbeplantingsplicht). Op dit moment zijn deze plichten vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). De Omgevingswet (Ow) zal deze wet vervangen en samen met het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) het nieuwe wettelijke kader vormen wanneer de Omgevingswet in werking treedt. De overdracht van de Wnb naar de Ow gebeurt zonder grote veranderingen. In deze factsheet wordt ingegaan op de meld- en herbeplantingsplicht zoals die in de Ow komt te staan.

De meld- en herbeplantingsplicht geldt niet voor alle houtopstanden. Deze uitzonderingen zijn opgenomen in het Bal. De uitzonderingen betreffen specifieke houtopstanden en gaan niet over agroforestry systemen (zie groen kader). Deze uitzonderingen kunnen wel worden vertaald naar verschillende agroforestry systemen. Voor de meest voorkomende vormen van agroforestry staat op de volgende pagina of deze onder de meld- en herbeplantingsplicht vallen. Hierbij zijn eventuele provinciale ontheffingen en vrijstellingen niet meegenomen (pagina 7).

Uitgezonderde houtopstanden

- a) houtopstanden binnen de in het omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour houtkap, bedoeld in artikel 5.165b van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b) houtopstanden op erven of in tuinen;
- c) bomen en struiken die specifiek voor het oogsten van fruit, noten of vruchten worden geteeld;
- d) houtopstanden die windschermen om boomgaarden vormen;
- e) naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, als deze niet ouder zijn dan 20 jaar;
- f) kweekgoed;
- g) uit populieren of wilgen bestaande:
 - 1. wegbeplantingen;
 - 2. beplantingen langs waterwegen; en
 - 3. eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- h) het dunnen van een houtopstand voor de bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand;
- i) uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, als zij:
 - 1. ten minste eens per 10 jaar worden geoogst;
 - 2. bestaan uit minstens 10.000 stoven per ha per beplantingseenheid, die bestaat uit aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan 2 m; en
 - 3. zijn aangelegd na 1 januari 2013; en
- j) houtopstanden die een kleinere oppervlakte grond beslaan dan 10 a, of bestaan uit een rijbeplanting die 20 of minder bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

Wat wel en wat niet

Agroforestrysystemen die **niet** onder de meld- en herbeplantingsplicht vallen:

- Agroforestrysystemen bestaande uit alleen bomen en struiken die specifiek voor het oogsten van fruit, noten of vruchten worden geteeld zoals bijvoorbeeld:
 - o Strokenteelt met notenbomen
 - o Kippenuitlopen met fruitbomen
- Agroforestrysystemen met individuele hagen kleiner dan 10 are (1000m²) zoals:
 - o Voederhagen waarbij de individuele hagen kleiner dan 1000m² zijn
- Dunnen in agroforestrysystemen ter bevordering van de groei van de overgebleven houtopstand
 - o Strokenteelt waar bomen/struiken worden geplant ter ondersteuning van de groei van fruit- en notenbomen om in een later stadium te dunnen;
 - o Het dunnen in voedselbossen ter bevordering van de groei van het voedselbos.

Agroforestrysystemen die **wel** onder de meld- en herbeplantingsplicht vallen:

- Voedselbossen die één of meerdere van de volgende kenmerken bevatten:
 - o Meerrijige beplanting van populieren of wilgen langs landbouwgronden van meer dan 20 bomen in een rijbeplanting
 - o Ondersteunende bomen die niet specifiek voor het oogsten van fruit, noten of vruchten worden geteeld wanneer deze deel uitmaken van:
 - een rijbeplanting van meer dan 20 bomen of;
 - een oppervlak van meer dan 1000m²
 - o Configuraties van struikgewassen die niet specifiek voor het oogsten van fruit, noten of vruchten worden geteeld (bij een systeem groter dan 10 are (1000m²) zoals struweel)
- Agroforestrysystemen bestaande uit meer dan 20 bomen of groter zijn dan 10 are die niet specifiek voor het oogsten van fruit, noten of vruchten worden geteeld of in combinatie met vruchtdragende bomen. Hierbij geldt de totale houtopstand met alle bomen, vruchtdragend of niet.
 - o Strokenteelt/kippenuitloop met populier/wilg met minder dan 10.0000 stoven per hectare
 - o Boomweide icm melkvee met voederbomen (niet zijnde fruit of noten bomen) op het perceel landbouwgrond
 - o Gemengde strokenteelt met appels en populieren in combinatie met akker- of groentegewas
 - o Voederhagen waarbij de individuele hagen groter zijn dan 10 are

Gevolgen herplantplicht

De meld- en de herbeplantingsplicht wordt als een van de belemmeringen gezien om te starten met agroforestry. Naast de plicht om in sommige gevallen te herbeplanten wordt vaak gedacht dat ook bestemmingen hieraan gekoppeld zijn. Hieronder leest u wat hiervan terecht is.

Melden en herbeplanten

Als u een agroforestry systeem wilt aanplanten dat valt onder de meld- en herbeplantingsplicht is het van belang te weten wat deze plicht inhoudt en wat niet. De bomen die u aanplant zet u normaal gesproken voor de lange termijn. Hoe ouder ze zijn, des te waardevoller ze voor u worden. Zowel economisch als ecologisch. Zo lang u de bomen niet wilt kappen is de meld- en herbeplantingsplicht ook niet aan de orde.

Op het moment dat u door (on)voorziene omstandigheden de bomen toch wilt kappen, bent u verplicht om twee dingen te doen.

1) U moet melden dat u van plan bent om de bomen te kappen. Dit moet u minstens vier weken van tevoren aan het bevoegd gezag (meestal de provincie) melden. Zij gebruiken de tijd om te onderzoeken of er bezwaren zijn tegen de kap en kunnen in het uiterste geval een kapverbod opleggen. Bijvoorbeeld als u in het broedseizoen wilt kappen. U hoort binnen 4 weken of dit het geval is. Tegen dit besluit kunt u bezwaar aantekenen.

2) Na de gedeeltelijke of gehele kap dient u hetzelfde perceel binnen drie jaar te herbeplanten met beplanting van dezelfde kwaliteit en oppervlakte. Ook mag elke provincie in hun verordening regels opnemen waar de herbeplanting aan moet voldoen. Bent u bang dat dit problemen voor u op gaat leveren of is herbeplanting niet mogelijk, kijk dan onder het kopje uitzonderingsmogelijkheden.

GLB

De meld- en herbeplantingsplicht staat los van het GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) waar per 1 januari 2023 tot 100 niet-productieve bomen* per hectare zijn toegestaan op gras- en bouwland om in aanmerking te komen voor steun. Voor productieve bomen zoals fruit en notenbomen bestaat geen maximum. Het is daarmee mogelijk dat u vanuit het GLB steun krijgt voor uw agroforestry systeem, maar dat deze tegelijkertijd ook onder de meld- en herbeplantingsplicht valt. Kijk op de site van [RVO](#) voor meer informatie over agroforestry in het GLB.

Bestemmingsplannen

Bij agrarisch ondernemers leeft de angst dat de aanplant van houtopstanden die onder de meld- en beplantingsplicht invloed heeft op de bestemming van de grond. Dit is niet aan de orde. Het aanleggen van een agroforestry systeem zal niet automatisch leiden tot een verandering in bestemming of functie van de grond. Een agrarische bestemming blijft ook met agroforestry agrarisch.

Uitzonderingsmogelijkheden

Provincies hebben de mogelijkheid om uitzonderingen te maken op meld- en/of herbeplantingsplicht. Zij kunnen hierbij toestaan dat:

- de herbeplanting plaats vindt op een andere locatie
- er geen herbeplanting plaats hoeft te vinden, maar wel een melding
- er geen melding en geen herbeplanting hoeft plaats te vinden

Herbeplanting op een andere locatie

Levert het herbeplanten op hetzelfde perceel problemen op? Dan kunt u een ontheffing aanvragen om de herbeplanting uit te voeren op een ander perceel. De voorwaarden die hieraan verbonden zijn verschillen per provincie. Voorbeelden hiervan zijn dat de andere locatie waar herbeplanting plaatsvindt:

- minimaal van gelijkwaardige kwaliteit is
- minimaal dezelfde oppervlakte heeft
- vrij is van andere bos- en natuurcompensatieverplichtingen

Ontheffing of vrijstelling meld- en herbeplantingsplicht

Provincies hebben daarnaast de mogelijkheid om een ontheffing te verlenen voor de meld- en/of herbeplantingsplicht. U dient in dat geval goed te motiveren waarom herbeplanting voor u niet mogelijk is. Ga in dat geval eerst het gesprek aan met de desbetreffende provincie om te kijken naar de mogelijkheden.

De provincie Overijssel heeft de mogelijkheid een ontheffing aan te vragen voor voedselbossen vastgelegd. Daarmee is het mogelijk om een ontheffing herbeplantingsplicht aan te vragen voordat u met de aanplant start. Andere provincies zijn soortgelijke ontheffingen aan het overwegen of zijn dit aan het voorbereiden.

Een ontheffing of vrijstelling betekent dat u mag kappen zonder u het perceel hoeft te herbeplanten. Een ontheffing voor de meldplicht kan hier ook onderdeel van zijn. In elk geval moet u dit aanvragen **voordat** u daadwerkelijk start met de aanplant waardoor dit alleen geldt voor nog nieuw aan te leggen agroforestry percelen. U kunt meer informatie vinden op de site van [Overijssel](#). Mogelijk worden er voor het verlenen van een ontheffing kosten in de vorm van leges gerekend.

Colofon

agroforestry
netwerk Nederland

Heeft u een vraag of opmerking?

Mocht u een opmerking hebben over deze factsheet dan horen we dat graag.

Stuur een email naar agroforestrynetwerk@rvo.nl en we geven je zo snel mogelijk antwoord.

www.agroforestrynetwerk.nl

**Met medewerking van | Criel Lucker, Nienke Gerrits,
Tijmen Hoogendijk, Wouter van Eck, Euridice Leyequien**

Publicatie: Maart 2023

Het Agroforestry Netwerk Nederland publiceert stukken die voortkomen uit de samenwerking tussen verschillende partijen uit het netwerk. Bij de productie van deze factsheet zijn de volgende organisaties betrokken geweest: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Provincie Utrecht, Provincie Zeeland, Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie, Stichting Voedselbosbouw, Hogeschool Van Hall Larenstein

© Agroforestry Netwerk Nederland 2023